

مجموعه کتابهای مهارت زندگی/ ۱۸

مهارت رعایت حقوق اجتماعی

تألیف :

مرتضی اسدی

تهیه کننده :

مجموعه علمی فرهنگی مرات اندیشه

شرکت چاپ و نشر بین الملل

سرشاهه
عنوان و نام پدید آور
: مهارت رعایت حقوق اجتماعی / تألیف مرتضی اسدی : تهیه کننده
مجموعه علمی فرهنگی مرآت اندیشه
: تهران : سازمان تبلیغات اسلامی ، شرکت چاپ و نشر بین الملل ، ۱۳۹۰
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
فروست
شابک
: ۸۶ ص
: مجموعه مهارت های زندگی
: ۹۷۸-۹۶۴-۳۰۴-۴۹۳-۰
: وضعت فهرست نویسی: قیفا
: کتبنامه به صورت زیرنویس
موضوع
موضوع
موضوع
: اخلاق اجتماعی -- جنبه های مذهبی -- اسلام
: اخلاق اجتماعی -- جنبه های مذهبی -- اسلام -- ادبیات
: اخلاق اجتماعی -- جنبه های قرآنی
: سازمان تبلیغات اسلامی ، شرکت چاپ و نشر بین الملل
: مجموعه علمی فرهنگی مرآت اندیشه
: ۱۳۹۰ م ۲۶ ش ۱ / BP ۲۵۲/۱
: ۱۳۹۷/۶۵
: ۱۴۵۱۸۷۰ : شماره کتبخانی ملی

شرکت چاپ و نشر بین الملل

نام کتاب: مهارت رعایت حقوق اجتماعی
مؤلف: مرتضی اسدی
با همکاری: مجموعه علمی فرهنگی مرآت
اندیشه
نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۹۱
لیتوگراف: الزوان
چاپ و صحافی: سپهر
شعارگان: ۳۰۰۰ نسخه
قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال
ویراستار: گروه ویراستاران حرفه ای ،
نسترن محمود زاده
صفحه آرا: علی سعیدی
طرح جلد: محمد رضا نبوی
مسئول تولید: شریف شایسته
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۰۴-۴۹۳-۰

دفتر مرکزی:
تهران: میدان استقلال
سمعی جنوبی - پلاک ۲ -
طبقه سوم
تلفن: ۳۳۹۲۳۹۵۹ - ۰۲۱
سامان: ۳۳۱۱۸۶۰۲
فروشگاه مرکزی:
میدان فلسطین - ضلع
شمال شرق - پلاک ۲ و ۵
تلفن: ۸۸۹۲۱۹۸۰ - ۰۲۱
نمار: ۸۸۹۰۳۸۲۳
E-mail:
intlpub@intlpub.ir
www.intlpub.ir

همه حقوق محفوظ است. هر گونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، اقتباس در گپومه در مستثنویسی و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست

- سخن آغازین ۵
- پیشگفتار ۷
- میثاق‌نامه اخلاق اجتماعی ۹
- فصل اول: رعایت حقوق خویشان و بستگان ۱۱
- درآمد ۱۱
- ۱.۱. آرامش خویشاوندی ۱۳
- ۱.۱.۱. پدر و مادر ۱۴
- ۱.۱.۱.۱. شناخت جایگاه پدر و مادر ۱۵
- ۲.۱.۱.۱. حقوق پدر و مادر و وظایف فرزندان ۱۷
- ۳.۱.۱.۱. مفهوم بز و نیکی ۱۸
- ۴.۱.۱.۱. تفاوت نسل‌ها ۲۲
- ۵.۱.۱.۱. آیا همواره باید از پدر و مادر فرمان بگیریم؟ ۲۳
- ۶.۱.۱.۱. رابطه فرزندان با پدر و مادر ۲۴
- ۷.۱.۱.۱. عاق والدین ۲۵
- ۲.۱. بستگان (ارحام) ۲۸
- ۱.۲.۱. صلۀ رحم ۲۹
- ۲.۲.۱. معنای صلۀ رحم ۳۰

۳.۲.۱. منافع و فواید صله رحم..... ۳۱

۴.۲.۱. آثار گسستن پیوندهای خویشاوندی..... ۳۳

۵.۲.۱. راهکارهای صله رحم..... ۳۴

۶.۲.۱. چه باید کرد؟..... ۳۵

۷.۲.۱. برترین مرحله صله رحم..... ۳۷

۸.۲.۱. لغزش‌ها و صله رحم..... ۳۸

فصل دوم: رعایت حقوق غیرفامیل..... ۳۹

۱.۲. دانشمندان..... ۴۰

۱.۱.۲. حقوق استاد و معلم..... ۴۰

۲.۱.۲. نقد معلمان..... ۴۴

۲.۲. فقها و علمای فرهیخته..... ۴۵

۱.۲.۲. ارزش و جایگاه علما و فقها..... ۴۹

۲.۲.۲. برکات هم‌نشینی با علما..... ۵۰

۳.۲.۲. علما و فقها چه ویژگی‌هایی دارند که از چنین

جایگاه و برکاتی برخوردارند؟..... ۵۲

۴.۲.۲. پیوند عالم با قوانین الهی و تأثیرگذاری او..... ۵۳

۵.۲.۲. انتقاد از عالم و چگونگی آن..... ۵۶

۳.۲. دوستان..... ۵۹

۱.۳.۲. دوست کیست و چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد؟

..... ۶۰

۲.۳.۲. از دوستی با چه کسانی باید پرهیز کنیم؟..... ۶۳

۳.۳.۲. دیگران را چقدر و چگونه دوست بداریم؟..... ۶۴

۴.۳.۲. حق برادر دینی بر برادر دینی چیست؟..... ۶۶

۵.۳.۲. آداب رعایت حقوق دوست..... ۶۸

۱.۵.۳.۲. رازداری..... ۶۹

۲.۵.۳.۲. همدلی و محبت..... ۷۰

۳.۵.۳.۲. دفاع از دوست، در غیاب او و برطرف کردن

عیوب او..... ۷۱

۴.۲. همسایگان..... ۷۲

۱.۴.۲. همسایه کیست؟..... ۷۳

۲.۴.۲. محدوده جغرافیایی همسایگان..... ۷۴

۳.۴.۲. جایگاه همسایه و همسایگی..... ۷۴

۴.۴.۲. حقوق همسایه..... ۷۶

۵.۴.۲. چگونگی مواجهه با همسایگان بداخلاق..... ۷۷

۶.۴.۲. گروه‌های همسایگی..... ۷۸

پیمان پایانی ۸۱

سخن آغازین

از دیرباز، آداب زیست مسلمانان جزو فرهنگ دینی ایرانیان بوده است. چگونگی ارتباطات فردی و اجتماعی، ارتباط با عالم معنا، نیک‌اندیشی و مهارت‌های زندگی در حوزه فردی و خانوادگی، از جمله موضوعاتی است که اگر به‌درستی آموزش داده شود، زندگی فرح‌بخشی را به ارمغان خواهد آورد. با دقت در نسل‌های پیشین، درمی‌یابیم که پدران و مادران از روزگاران گذشته، اهتمام ویژه‌ای در تربیت فرزندان بر پایه آداب زندگی دینی داشته‌اند.

مجموعه مهارت‌های زندگی، شامل ۲۴ جلد کتاب در موضوعات مختلف، به این مسئله پرداخته است. از ویژگی‌های این مجموعه، رویکرد کتاملاً دینی به مهارت‌های زندگی است. بهره‌گیری از آیات و روایات و استخراج مهارت‌های زندگی از سیره معصومان، بر جذابیت محتوایی این کتاب‌ها افزوده است.

از معاونت پژوهشی و آموزشی سازمان تبلیغات اسلامی
و نیز از پژوهشگران و نویسندگان و دیگر عواملی که در
تهیه و تألیف این آثار تلاش کردند، سپاسگزاریم.

مجموعه علمی فرهنگی مرآت اندیشه

پیشگفتار

سرشار بودن اسلام عزیز از سفارش‌ها، نسخه‌ها، راهکارها و برنامه‌های فردی و اجتماعی بر کسی پوشیده نیست. با نگاهی به آیات و روایات می‌توان گفت این دستورها و برنامه‌ها، همگی راهکارهایی برای پیشگیری از ابتلا به بیماری‌های رفتاری و روانی و اخلاقی است. اگر این راهکارها را به‌دید برنامه‌هایی برای زندگی سالم و دستیابی به سعادت و خوشبختی بنگریم، دیگر دچار مشکلات و سختی‌های خودساخته زندگی نخواهیم شد.

البته، در این راه، باید به زمینه‌های ویژه‌ای توجه کنیم که به باورهای دینی ریشه می‌دهد و انسان را در برابر ناملایمات، سختی‌ها، آزمایش‌ها و فتنه‌ها بیمه می‌کند. نخستین زمینه، باور به آخرت و ایمان به مسافربودن در این دنیا است که دسترنج تلاش در آن، در آخرت نمایان خواهد شد. پذیرفتن اینکه هرچه را در این دنیا کشت می‌کنیم (رفتار و گفتار و کردار)، باید در آخرت برداشت کنیم، به اعمال ما رنگ و بوی الهی می‌دهد؛ چراکه برای برداشت

محصولی پُر بار و معامله‌ای پُر سود مشتاق هستیم.^۱ بهره‌مندی از این زمینه فکری و در نظر گرفتن این حقیقت در هر حالی، همه ما را به سعادت متعالی رهنمون می‌سازد که جز سخن نیک نگوئیم و جز به مدارا رفتار نکنیم و کردارمان جز برای خدا نباشد.

دومین زمینه، باور به گذرگاه بودن دنیا و فرصت بسیار اندک در آن است.^۲ به عبارت دیگر، پذیرفتن این حقیقت که با هر نفس و قدم، به پایان این گذرگاه و جاده نزدیک می‌شویم و در این مدت کم، باید با بهره‌گیری از موقعیت‌های طلایی، توشه و سود فراوان به دست آوریم؛ مانند تاجری موقعیت‌شناس که از کمترین زمان، بیشترین سود را به دست می‌آورد. اگر در ایام زیارتی، مانند نیمه شعبان، میهمان بانوی دو عالم، حضرت معصومه (ع) و مسجد مقدس جمکران در قم باشید، می‌بینید که برخی سوهان‌فروشان موقعیت‌شناس در این فرصت اندک یک یا دو روزه، چگونه سود سرشاری به دست می‌آورند. زمان، بیش از دو روز نیست؛ اما با موقعیت‌شناسی و باور به اینکه از این فرصت کوتاه می‌توان سود فراوانی کسب کرد، برنامه‌ریزی کرده و بهره فراوان می‌برند.

سومین زمینه، باور به رزاق بودن پروردگار است. شیاطین، گاهی در مسیر راهکارها و برنامه‌های الهی مانعی از جَسد اقتصاد می‌تراشند که در سست‌بودن این باور در بندگان ریشه دارد. راهکارهایی مانند میهمانی، هدیه دادن، عیادت

۱. اسراء، ۱۹.

۲. مؤمنون، ۱۱۴.

و... که برای مهرورزی و ایجاد انس و صمیمیت است، به هزینه نیاز دارد؛ اما برخی با دستی لرزان و دلی ترسان، به این برنامه‌ها می‌پردازند. گویا روزی آن‌ها در دست خودشان است که با یک میهمانی کاسته شود!

هنگام اجرای سیاست‌های اقتصادی کشور نیز این باور باید حاکم باشد و برنامه‌هایی، مانند هدفمند کردن یارانه‌ها و اصلاح الگوی مصرف، نباید بر ایمان به رازق بودن پروردگار دانا و توانا خدشه وارد کند و در پایبندی به سفارش‌ها و ارزش‌ها سستی ایجاد کند؛ چراکه روزی هرکس مقدر و معین است و بی حساب به او خواهد رسید^۱ و خداوند، همان خدای دیروز است...

میثاق‌نامه اخلاق اجتماعی

در این نوشتار، تلاش خواهیم کرد با عنایت پروردگار دانا و توانا و تکیه بر این زمینه‌های فکری و باورهای دینی، به مهارت‌های رفتاری در خانواده و اجتماع پردازیم و با معرفی الگوی رفتاری درست، روش و چگونگی رعایت حقوق دیگران را در زندگی فردی و اجتماعی بررسی و معرفی کنیم؛ اما پیش از آغاز، پیمان‌نامه‌ای را که امیرمؤمنان علیه السلام، درباره اخلاق اجتماعی صادر کرده‌اند، می‌خوانیم و عهد می‌بندیم که به آن وفادار باشیم:

به نیکی‌ها امر کن و خود نیکوکار باش و با دست و زبان، بدی‌ها را بران و بکوش تا از بدکاران دور باشی و در راه خدا آن‌گونه که شایسته است، تلاش

کن و هرگز سرزنش ملامتگران، تو را از تلاش در
راه خدا باز ندارد.

برای حق، در مشکلات و سختی‌ها شنا کن!
شناخت خود را در دین به کمال برسان و خود را
برای استقامت در برابر مشکلات عادت ده که
شکیبایی در راه حق، عادتی پسندیده است.

در تمام کارها، خود را به خدا واگذار که به
پناهگاه مطمئن و نیرومندی رسیده‌ای.

در دعا، با اخلاص پروردگارت را بخوان که
بخشیدن و محروم کردن به دست او است. فراوان
از خدا درخواست خیر و نیکی داشته باش.

وصیت مرا به درستی دریاب و به سادگی از آن
نگذر؛ زیرا بهترین سخن آن است که سودمند
باشد. بدان، علمی که سودمند نباشد، فایده‌ای
نخواهد داشت و دانشی که سزاوار یادگیری نیست،
سودی ندارد.^۱